

Bildande av naturreservatet Kråksten i Fagersta kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Kråksten.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet (se reservatsföreskrifter).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen för reservatet (bilaga 2). Förvaltare av reservatet skall vara Länsstyrelsen.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Kråksten
RegDOS-id	2013010
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Fagersta
Fastigheter	Sundbo 7:112 (tidigare del av Sundbo 7:1 och Sundbo 7:4)
Lägesbeskrivning	Ca 3 km öster om Fagersta
Karta	Terrängkartan: 12g SV Fastighetskartan: 12g 0a, 12g 0b
Naturgeografisk region	Nr. 27 - Det låglänta skogslandskapet norr om Limes norrlandicus
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	169 ha, varav 131 ha produktiv skogsmark
Markslag	Tallskog 80 ha Barrblandskog 79 ha Myr 10 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla de förekommande naturtyperna med fokus på de värden som är knutna till äldre barrskogsbestånd och barrskogsbestånd med lövträdsinslag
- bevara ett större sammanhängande skogsområde där naturliga processer och störningar får chansen att prägla de förekommande naturtyperna
- skapa förutsättningar för att arter som är beroende av strukturer och substrat som främst förekommer i orörda naturskogsområden ska kunna fortleva i området, alternativt kolonisera det
- bevara en rest av den äldre skog som finns kvar i södra Bergslagen
- erbjuda allmänheten ett av skogsbruk relativt opåverkat referensområde som också kan nyttjas som strövområde

Syftet skall tryggas genom att:

- skogsbruk och andra exploateringsåtgärder/-företag förbjuds
- naturvårdsinriktad skötsel bedrivs för att bibehålla eller utveckla naturvärdena
- områdets gränser märks ut och informationsskyltar sätts upp

Beskrivning av området

Naturreservatet ligger dryg 3 kilometer öster om Fagersta, strax norr om vägen mot Ängelsberg. Reservatets södra delar utgörs av en del av en förkastningsbrant som här sträcker sig ned mot Sundbo Dammsjön. De östra delarna av förkastningsbranten är branta och här finns ett mindre vattenfall, Brudslöjan. Ovanför förkastningsbranten återfinns ett småkuperat hållmarkslandskap med inslag av rikare partier och små insprängda myrmarker. De nordöstra delarna av området ligger ovanför högsta kustlinjen (180 m.ö.h.). Hållmarkerna och de svagare markerna är starkt talldominerade medan de bördigare markerna mellan hållmarkerna och i branten har ett större inslag av gran och lövträd. På några enstaka platser finns inslag av kalkgynnad vegetation.

Stora delar av de mer produktiva markerna är i viss mån påverkade av sentida skogsbruksåtgärder. Trots detta är beståndsåldrarna i regel höga (80 – 150 år). Hållmarkstallskogen i området har inte brukats på länge och inslag av mycket gamla träd, över 250 år, finns på flera platser. I de centrala och västra delarna, ner mot vägen, finns yngre gallringsbestånd.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Med undantag av förkastningsbranten i söder och några mindre områden med kalkberggrund är miljöförhållandena i området representativa för regionen. Sällan återfinns dock så pass stora sammanhållna skogsområden med så hög beståndsmedelålder som i detta område. De stora arealerna gammal skog förbättrar den ekologiska funktionaliteten och möjligheterna att på sikt bevara områdets naturvärden. Reservatet domineras av hållmarkstallskog, barrblandskog och lövrik barrblandskog men här finns också en rad andra naturtyper representerade. Avvikande inslag i form av branter,

naturliga bäckdråg, översilade marker och små områden med kalkrik berggrund bidrar till att öka artdiversiteten och därmed också bevarandevärdet. Bitvis finns ett stort inslag av för mångfalden viktiga nyckelelement såsom gamla träd, död ved, grova lövträd och senvuxna träd. De varierande förhållandena inom området erbjuder en rad olika nischer och livsmiljöer för växter och djur. Här finns krävande och/eller känsliga arter från ett flertal artgrupper varav flera är upptagna på den nationella rödlistan. De ovanliga arterna är generellt sett beroende av faktorer som ostörda miljöförhållanden, gamla träd, kontinuerlig tillgång av död ved mm.

I området finns några av gammelskogens karaktärsfåglar, nämligen tjäder och tretåig hackspett varav den senare är klassad som sårbar (VU) på rödlistan. Värda att nämna bland de lägre växterna är bland andra de rödlistade arterna aspgelélav (NT) som återfinns på asp, gräddticka (VU) och skogstrappmossa (NT) som växer på död granved och signalarten talticka som endast förekommer på gamla tallar. Här finns också för regionen ovanliga arter som är beroende av rikare markförhållanden såsom späd frullania, fågelstarr, backskafting och grönkulla.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Då ett rationellt bedrivet skogsbruk med större virkesuttag tveklöst skulle hota de existerande naturvärdena i området har Länsstyrelsen bedömt att området bör skyddas. Områdets avsevärda storlek, skötselbehovet och det förhållandevis stora intrånget skyddet kommer att medföra gör att området bäst bevaras genom en naturreservatsbildning. Genom bildandet av ett naturreservat kan också andra verksamheter som skulle kunna hota områdets naturvärden begränsas inom området. Exempel på sådana verksamheter är vägbyggen, andra anläggningsarbeten, täktverksamhet, dikningsföretag, byggande av master mm. En reservatsbildning möjliggör också att restaureringsinsatser i syfte att gynna naturvärdena kan vidtas i området.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst tillgodoses genom att området ges ett långsiktigt skydd genom bildandet av ett naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, i enlighet med 7 kap. 25 § MB, finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. utföra skogsbruksåtgärd (exempelvis avverka, gallra, röja, så eller plantera) eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller delar av träd eller vindfälle
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva markbereda, utföra någon typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag
4. skyddsdikey, rensa dike, kulvertera dike, dämman, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden
5. anlägga väg, stig, led, uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster eller liknande anläggningar
6. framföra motordrivnet fordon
7. upplåta mark för skyttetävling, orienteringstävling, militära övningar eller liknande arrangemang
8. uppföra och vidmakthålla ny byggnad eller annan anläggning (exempelvis vindkraftverk, torn, bro, spång, mast, antenn, luft- eller markledning)
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen
10. ändra floran eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter
11. jaga skogshöns

Utan hinder av ovanstående föreskrifter är det tillåtet att:

- utföra nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning
- på ett varsamt sätt framföra motordrivnet mindre fordon för uttransport av fällt klövvilt
- underhålla befintlig allmän väg med tillhörande anläggningar i direkt anslutning till befintlig vägsträckning
- för jaktarrendatorn skära bort enstaka låga kvistar eller ta bort enstaka uppväxande buske eller mindre träd (sly) i anslutning till befintliga älgpass (placeringen ska rapporteras in till Länsstyrelsen). Mer omfattande åtgärder så som egentliga siktröjningar för att hävda siktgator inkluderas inte i undantaget

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskilt rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatets gränser
2. Uppsättning av informationstavlor

3. Dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna
4. Anläggning av vägar, avlägg, parkeringsplatser, vandringsleder eller liknande anordningar som krävs för friluftslivet eller reservatets skötsel
5. Skötselåtgärder i naturvårdssyfte som:
  - plockhuggning, luckhuggning, gallring, röjning, naturvårdsbränning
  - ringbarkning, tillskapande av död ved eller motsvarande
  - föryngringsfrämjande åtgärder, plantering, stängsling mm
  - åtgärder för att gynna skyddsvärda arter

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT) som tas ut området med stöd av föreskrifterna och skötselplanen tillfaller förvaltaren.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

1. gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fast naturföremål
2. framföra motordrivet fordon
3. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
4. cykla eller rida
5. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt t ex genom att insamla växter eller svampar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov
6. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur
7. fånga, döda eller bortföra djur, klättra i boträd, föra bort ägg eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet
8. anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår
9. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande

Föreskrifterna C 2, C 3, C7 och C8 gäller inte innehavare av särskild rätt i samband med jakt.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel, ej heller för vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana vetenskapliga undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Ärendets handläggning

Naturvärdena i Kråksten har varit kända av den naturintresserade allmänheten i Fagerstatrakten under en längre tid. I mitten av 1990-talet uppmärksammades den dåvarande fastighetsägaren, Assi Domän, om naturvärdena. Assi Domän klassade därefter två stora områden som nyckelbiotoper och undantog dem från rationellt skogsbruk. När regeringsuppdraget om inventering av statligt ägd skogsmark kom 2002 uppmärksammades området av Länsstyrelsen och en fördjupad naturvärdesinventering genomfördes för att utvärdera naturvärdena och avgränsa objektet. I samband med Länsstyrelsens inventeringar har såväl Sveaskog (senaste markägaren) som lokala föreningar och privatpersoner bidragit med underlagsmaterial och inventeringsresultat. År 2006 köpte Statens Naturvårdsverk området av Sveaskog. Området har mätts in och gränserna har stakats ut. Beslut om fastighetsreglering har fattats men beslutet har ännu inte vunnit laga kraft.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, samt enligt 25 § nämnda förordning med Fagersta kommun.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 27 § verksförordningen (1995:1322) utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning. Ekonomistyrningsverket har lämnats tillfälle att yttra sig i frågan om konsekvensutredningen. Ekonomistyrningsverket har inte inkommit med något yttrande.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förelades enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att inom en tid av en månad framställa eventuell erinran mot bildandet av naturreservatet Kråksten. Förslaget till beslut sändes därutöver på remiss till ett flertal myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Någon markägare eller innehavare av särskild rätt har inte framställt någon erinran mot bildandet av naturreservatet Kråksten.

Fagersta kommun ställer sig positiva till reservatsbildningen. Kommunen vill dock påpeka att det olagligen körs med crossmotorcykel i området och att det bitvis uppstår kraftiga markskador. Kommunen vill också påpeka att döda eller sjuka träd som står eller lutar över stigar och utgör "en uppenbar risk" för allmänheten bör fällas. De anser vidare att de befintliga stigarna bör märkas ut. Kommunen kan tänka sig att ansvara för en del skötselåtgärder och tillsyn i området om en överenskommelse nås.

Jägarförbundet Västmanland har inkommit med ett yttrande. Jägarförbundet är kritiska till det föreslagna förbudet mot fågeljakt men ser positivt på att motordrivet fordon får användas vid uttransport av klövvilt samt att jakt med lös hund får bedrivas inom området.

Naturskyddsföreningen i Fagersta har tagit del av förslaget och tillstyrker reservatsbildningen. Naturskyddsföreningen oroar sig över "nöjeskörningen" med motordrivna fordon i området. Föreningen menar också att reservatet skulle kunna utvidgas. Genom Naturskyddsföreningen i Fagersta har Lars-Thure Nordin fått ärendet på remiss. Lars-Thure har på ideell basis bidragit med ny information samt haft diverse synpunkter på förslaget.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) påpekar i sitt yttrande att det saknas en referens till den berggrundskarta som använts i beredningen av ärendet. SGU har inget att erinra mot reservatsbildningen.

Länsstyrelsens avvägning med avseende på remissyttrandet

Såväl Fagersta kommun som Naturskyddsföreningen har påpekat att det olovligt körs med motordrivna fordon i terrängen i området. Länsstyrelsen ser allvarligt på detta brott mot terrängkörningslagen och kommer att vidta åtgärder om aktiviteten fortsätter.

Döda eller sjuka träd som riskerar att falla ner över stigar eller vägar bör tas bort, precis som Fagersta kommunen anser. Skötselplanen har anpassats i enlighet med detta. De befintliga stigarna i området bildar inte en slinga för sig utan är en del av ett större sammanhängande stigsystem. Nyttan med att endast märka ut de delsträckor som återfinns inom reservatet är därmed begränsad. Länsstyrelsen ska dock ta frågan under ytterligare beaktande. Skötselplanen tillåter redan att stigarna märks ut. Om Fagersta kommun vill ta initiativ och sluta avtal med andra markägare i området för att få tillåtelse att märka ut och underhålla stigsystemet utanför reservatet skulle Länsstyrelsen i hög grad prioritera utmärkning och underhåll av sträckorna inom reservatsområdet.

Jägarförbundet anser att jakten på hönsfågel inte bör inskränkas i området. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning. Jägarförbundet pekar i sitt yttrande på att jakten på hönsfågel inom området är av stor betydelse för jägarna i området. Jaktlaget, som också fått förslaget på remiss, har inte inkommit med några sådana synpunkter. Länsstyrelsen motiverar förbudet mot jakt på hönsfågel med att tjäder och orre är utpekade i EU:s fågeldirektiv. Ytterligare ett tungt vägande motiv till förbudet är att öka allmänhetens möjlighet att få se tjäder eller orre i området. Detta kan knytas an till ett av huvudsyftena med reservatet, nämligen att "erbjuda allmänheten ett av skogsbruk relativt opåverkat referensområde". Häri ingår givetvis att i möjligaste mån även främja några av storskogens karaktärsarter, nämligen tjäder och orre.

Vad gäller Naturskyddsföreningens förslag om att göra naturreservatet större anser Länsstyrelsen att detta inte är motiverat i dagsläget.

Den information och de synpunkter Lars-Thure Nordin bidragit med har till stor del arbetats in i texten. Bland annat har artlistan kompletterats och informationen om områdets geologiska värden och geologiska historia har utökats.

Angående SGU:s yttrande är det aktuella geologiska kartbladet numera upptaget i referenslistan i skötselplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 3.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Mats Svegfors, beslutande, och naturvårdshandläggare Mårten Berglind, föredragande, samt

länsråd Håkan Eriksson,
chefsjurist Jan Pesula,
enhetschef Anna Olofsson,
planhandläggare Tobias Malmgren,
kulturmiljöhandläggare Liselott Blombäck

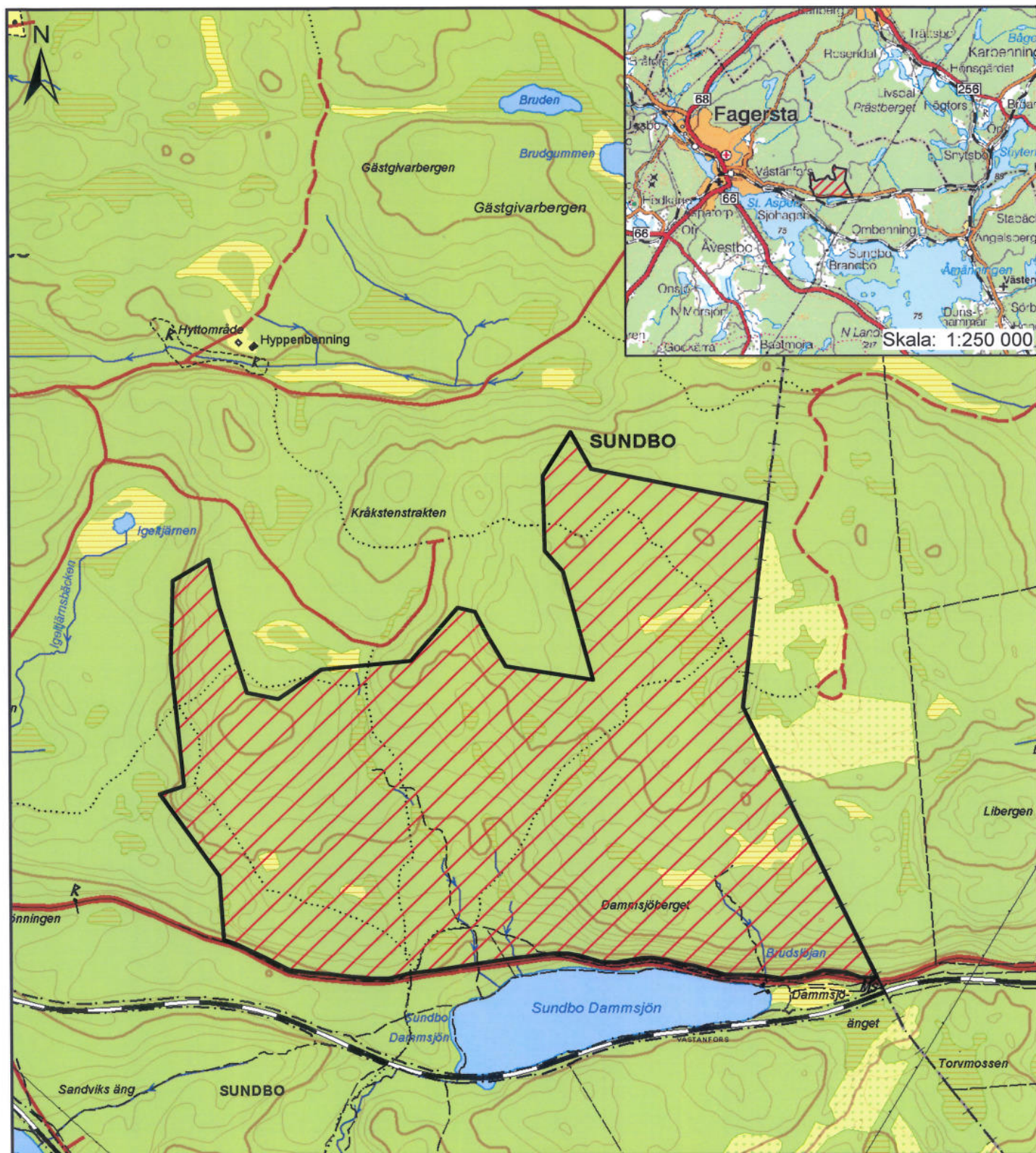
Mats Svegfors

Mårten Berglind

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar

Teckenförklaring

 Naturreservatet Kråksten

Skala: 1:15 000

0 125 250 500 Meter

